

tujcu tudi z surovim maslom, s sirom in z nekako kašo. Vsako jed ponudijo v lakovanej tružici. Kar komu prija, po tistem naj seže. Kdor gosta šo posebno edikuje, prinese mu mongolskega vina, to je kumisa (kobiljega mleka). Evropejcu se gabi ta pijača, vzlasti še zategadelj, ker je površno prirejena.

Šotor Mongolčev je okrogel, narejen je od šib, palic in drogov, pokrit pa z debelim platnom, navadno v dve gubi, da je gorkejši. Zgoraj ima lino, skozi katero dim odhaja; kedar se jim poljubi, morejo jo zapreti s posebnim pokrovom. Duri ali vrata so ozke in nizke. Šotor ima dva predela. Leva stran je za možake in na to stran mora zaviti tujec, kadar se oglasi. Kdor bi se spustil na desno, zelo bi se zaletel. Desna stran je za ženske, tu je zloženo tudi razno posodje, n. pr. velika lončena posoda za pitno vodo, posode za mleko, surovo maslo itd. Sredi šotora stoji velik trinožen stol, in na njem leži železen kotel. Zadaaj za ognjiščem stoji nekakošen kanape, izredno pohištvo v Mongolskeji. Končnici ste mu od bakra in pozlačeni.

Poleg kanapeja, naprej proti moškemu oddelku, stoji omara, v katero spravljajo razno drobnarijo, s kakeršno se lepotečijo ti preprosti ljudje. Ta omara je ob enem tudi altarček, v katerem stoji lesena, ali bakrena, pa pozlačena podobica molika „bude“. Pred njim stoji devetero posod, v katerih darujejo moliku vsak dan mleka, vode, surovega masla in moke. Poleg leži po kaka tibetanska molitvena knjižica, povita s svilenino. Te knjige se ne sme dotakniti nikdo drug, kot samo ostrižen samec, ako se je dotakne „črn mož“, to je posvetnjak in oženjenec, tedaj se zelo pregreši.

V šotoru mongolčevem smrdi, da je joj. Kdor ni vaje, komaj zmaguje. Smrdi pa zato tako hudo, ker si Mongolec s surovim maslom in z mastjo maže obleko in druge reči. Ker so Mongolci tako nesnažni, zato jim Kitajci velé „smrduhi“, dasi tudi Kitajci niso nič kaj snažni, kar zna celi svet.

Hišna opravila oskrbujejo ženske. Hodijo po vodo, včasih zelo daleč, nabirajo goveje in konjske odpadke za kurjavo, pri čemur jim tudi deca pomaga, molzejo krave, in delajo surovo maslo. Tudi pomagajo strojiti kože možakom, delajo obleko, češejo kamele, predejo volno, s kratka, vsa dela in opravila domača gredo skozi njihove roke. Možaki pa imajo malo dela, črede poganjajo na pašo, kar je jako lahko delo, prav za prav zabava, vzlasti še zategadelj, ker so vedno na konju. Le ondaj, kedar se je kaj repov od črede zgubilo letajo in dirjajo sem in tje, ter ne mirujejo preje, preden niso našli vseh repov. Kedaj pa kedaj odjezdi Mongolec tudi na lov nad jelene, osobito rad pa nad fazane, ki jih pošilja na dar vladarju. Lesic ne strelja nikdar, da se ne poškoduje koža, ki jo jako ceni. Norčuje se s Kitajca, ki pasti nastavlja lesici. „Mi gremo kar naravnost nad lesjaka,“ omenil mi je mongolsk lovec na glasu. „Ako ga osledimo in na spregled dobimo, poskačemo na konje, in kmalu je naš.“

Kedar Mongolec ni na konju, tedaj poležava v šotoru brez vsega dela, spi, ali pije čaj, mleko, ali kadi. Kedar ga prime radovednost, sneme bič iznad vrat, zajaše konja in zdirja po stepi kamor je. Kedar ugleda človeka, zleti mu naproti, ter ga začne povpraševati po novicah. Ali pa se spusti k temu ali onemu šotoru, odjaše, in gré notri, da se malo pogovori.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Praznovanje cesarske štiridesetletnice v Ljubljani bilo je, akoravno so bile vse unajne sijajnosti prepovedane — lepe in srčne. Razun predstave dramatičnega društva in pa koncerta društva filharmoničnega, katera sam omenjamo, vršile so se svečanosti a) otvorjenja novega deželnega muzeja, Rudolfinum, b) brezplačno pogostovanje ubogih dijakov in družih revnih gostov društva ljudske kuhinje in c) otvorjenje državnih strokovnih obrtnih šol v Ljubljani.

Prve dve slavnosti vršile ste se v nedeljo dne 2. decembra, tretja pa v ponedeljek.

Omeniti nam je pred vsem še, da se je v nedeljo 1/2 10 ukladal vrhovni kamen nove zgrajene bolnice Elizabetinske za otroke na Poljanah

Slovesno otvorjenje muzeja Rudolfinum vršilo se je ob 1/2 11 uri. Pred poslopjem vihralo je na mlajih nekoliko zastav. Ravno tako okinčana so bila hodišča, stopnice in veža z zelenjavo, izrekoma postavljene je bilo zelenjave na obeh straneh spominskih plošč takoj pri vstopu. Na vrhu stopnic stala je okinčana z zagrinjali doprsna marmorasta podoba cesarjeva. Otvorjenje vršilo se je v obrtni dvorani prvega nadstropja v severnem delu poslopja. Tu je bilo nekoliko obrtno razstave naših domačih ljubljanskih obrtnikov, n. pr. Zamaša, lončar Drelse, mizarja Matjana, ključarja Ahčina in bukvoveza Gerberja.

Na sproti glavnega vstopa v dvorano bili so med zelenimi rastlinami na višjem prostoru pod baldahinam postavljeni kipi cesarja, cesarice, cesarjeviča in cesarjevičine. K svečanosti došli so vabljeni gostje dostojanstveniki in zastopniki vsih stanov; navzoči so bili: gg. c. kr. deželni predsednik baron Winkler, deželni glavar dr. Poklukar, prošt dr. Klofutar, protonotar dr. Čebašek, deželne sodnije predsednik Kočevar, državni pravnik dr. Galle, finančni vodja Plahky, finančni prokurator dr. Račič, vodja hranilnični dr. Suppan, generalmajor Schilhavsky, več stabskih častnikov, sodnijski in vladni svetovalci, šolski vodje in profesorji in vsi obrtniki, ki so imeli kaj posla pri zgradbi muzeja.

Svečanost pričela se je v daljnim govorom g. kustoz Deschmana, v katerem je popisaval zgodovino muzeja v nemškem govoru in kateremu je dodal koncem

tudi dostavek v slovenskem govoru, v katerem je omenjal tudi imenoma največjih dobrotnikov muzealnega društva in muzeja.

Za njim nastopi oder pred kipi cesarske rodbine deželni glavar dr. Poklukar ter se pred vsem zahvaluje slavnostnim p. n. gostom, da so prišli v tako obilnem številu slaviti današnji praznik.

Potem omenja govornik v obče podpornikov in prijateljev muzeja ter se jim zahvaluje v imenu dežele, imenomu pa se zahvaluje vodstvu kranjske hranilnice, katera je s tako bogato podporo omogočila zgradbo velikega krasnega poslopja, v katerem se sedaj hranijo dragoceni zgodovinski zakladi narave nabrani poglavito v domači deželi. Hranilnica postavila si je s tem činom neminljiv spominek in pa zagotovila vedno hvaležnost dežele Kranjske.

Dalje omenja deželni glavar družega velikodušnega dobrotnika muzeja, žalibog že umrlega g. Viktor Smoleta kateri je poleg dragocene zbirke umotvorov in zgodovinskih starin spravljenih tukaj v posebni sobi, muzeju zapustil vse svoje premoženje krog 180.000 gld. vrednosti.

Tudi spomin velikodušnega dobrotnika Viktor Smoleta, čegar gospodičina sestra Balbina povišava s svojo navzočnostjo sijajnost današnje svečanosti, živel bode na veke v tem poslopju in pa v hvaležnih srcih naših rojakov.

Pri tem pa ko se hvaležno spominjamo dobrotnikov deželnega muzeja, veže me dolžnost, gorko zahvalo izreči tudi vsem onim gospodom, ki so z neumorno marljivostjo skrbeli za to, da so dragocene zbirke muzeja v ogledavanje postavljene v tako lepem redu in zato zahvalujem se poglavito gospodu muzealnemu kustosu Deschmanu; drugi del, obrtni del muzeja, ki je po krasnih izdelkih domačih obrtnikov in umetnikov tako častno zastopan v tej dvorani in ki je na drugo stran ni manjega pomena, kot prvi, zbran je poglavito vsled prizadevanja in spretnega posredovanja gospoda cesarskega svetovalca Murnika, kateremu izrekam enako gorko zahvalo.

Prav je gospod predgovornik naglašal, da se je to za vso deželo častno zvršilo tako lepo, ker smo delali z združenimi močmi po lepem geslu njegovega veličanstva našega ljubljene cesarja, zato pa smem izrekati nado, da bode enaka sloga vladala v naši deželi pri vsih bolj pomenljivih podjetjih in vprašanjih.

Gospoda moja, obljubimo si danes to, da se hočemo ravnati po geslu našega ljubljene cesarja, čegar štiridesetletno vladarstvo danes praznujejo vsi različni narodi avstrijski z enako srčnostjo in hvaležno navdušenostjo.

Ob enem, ko toraj izrekam; otvorjen je deželni muzej Rudolfinum! vabim Vas čestita gospoda, da se pridružite z menoj klicu, ki danes doni iz milijonov in milijonov zvestih avstrijskih src proti nebu: Našega ljubljene, velikega cesarja Franc Jožefa, njegovega nadepolnega prestolo-nasledniča cesarjevea Rudolfa in vso cesarsko rodbino naj Bog ohrani, živijo! slava! slava! slava!

Govor, večinoma slovensk, govoril je v nekaterih stavkih začetka, sredi, in pri koncu nemško.

Potem vršilo se je ogledavanje muzeja pod vodstvom kustoza Deschmana.

Kmalu po 12. uri peljali so se nekateri gostje z muzeja v ljudsko kuhinjo, kjer so bili ravno pri kosilu v velikem številu vsakdanji tamošni gostje revni dijaki.

Po ogledanji naprav in prostorov zbrali so se došli gostje pred podobo cesarjevo, kjer je najpred načelnik društva, stotnik Hübshmann, v nemškem, potem pa stotnik vitez Ziterer v slovenskem govoru, slavil praznik štiridesetletnega vladanja cesarjevega.

Po končanih govorih odmevali so gromoviti živjoklici po obširnih prostorih starega strelišča. Gospod deželni predsednik baron Winkler zahvalil se je g. govornikoma za človekoljubno in domoljubno delovanje ter jima je priporočal tudi dalje še tako marljivo gojiti v mladih srcih čutja ljubezni do domovine in do cesarja.

Potem so dijaki zapeli nekoliko kitic cesarske pesmi ter sklenili zopet s trikratnimi gromovitimi živjoklici.

Gospa soproga gospoda deželnega predsednika ogledala si je kuhinjo, je hvalila požrtovalnost navzočih gospa in gospodičin in potem so se gostovanci zopet vsedli k mizam, kjer so ta dan dobili tudi nekoliko piva.

— Otvorjenje strokovnih obrtnih šol vršilo se je dne 3. decembra ob 11. uri v šolskih prostorih v Virantovi hiši nad kavarno in gostilno. Tudi tukaj bili so navzoči vsi, razun vojaških dostojanstvenikov: gg. deželni predsednik baron Winkler, deželni glavar dr. Poklukar, mestni župan Grasselli, deželni šolski nadzornik Smolej, deželne sodnije predsednik Kočvar, predsednikov namestnik trgovinske zbornice M. Pakič itd.

Vodja novih šol g. Šubic pričel je slavnost z obširnim, večinoma slovenskim, koncem nemškim govorom, v katerem je razlagal zgodovino obrtnega poduka, se je hvaležno spominjal vsih zastopov in oseb, ki so se prizadevale za ustanovitev teh šol ter izrekoma hvaležno naglašal velikih zaslug gospoda ces. svetovalca Murnika, končno pa je naprosil gospoda deželnega predsednika, da otvori novi šoli.

Potem izrekel je gospod deželni predsednik otvorjenje obeh šol z željo, da bi blagodejno vplivale v povzdigo blagostanja domačih obrtnikov. Mestni župan Grasselli izrekel je potem svojo hvaležnost za ustanovo novovtvorjenih šol ter naprosil g. dežel. predsednika to zahvalo posredovati g. naučnemu ministru. Potem ogledali so si gostje šolske prostore enako za lesno obrtno šolo, kakor ono za umetno šivanje in vezenje.

Kako potrebna je bila šola, kaže to, da so za dečke oddani vsi prostori 24 in da se jih je oglasilo še mnogo, deklet pa se je sprejelo tudi že 40 in bi se jih gotovo še več oglasilo, ako bi bilo prostora.

Šolski prostori so veliki zračni in edina napaka, ki se ne sme prezirati je ta, da so za fino in drobno delovanje ženskega oddelka premalo svitli, pa se je nadejati, da bode vodstvo brez težav moglo odstraniti to nedostatkost.

Dostaviti nam je, da je deželni odbor včeraj sklenil tudi obrniti se do naučnega ministerstva in zahvalo izreči g. ministru ter poročevalcema gg. Exner in Lind, poglavitno pa priporočiti ministerstvu ta zavod, da se kar pred potrebam naše dežele primerno razširi in stroke pomnožijo.

— Prodaja starega gledališča vrši se danes pri c. kr. deželni sodniji, pa ni slišati da bi se dražbe vdeležil poleg filharm. društva, še kedo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Minulo soboto zborovali ste obe zbornici in sta predsednika začetkom seje imela govor čestitanja za cesarja povodom dopolnjenih 40 let njegovega vladanja.

Zbornica poslancev nadaljevala je posvetovanje zakona zarad ustanovitve kmetijskih domov in ravno v petek in soboto bila je borba za najvažnejši § 17 zakona, zoper katerega je levica obračala vse svoje sile. Pri tej borbi napravil je levičarjem največjo zmešnjava dunajski poslanec protisemit dr. Pataj, ki je v več kot 2 uri trajajočem, izvrstnem govoru dokazal pomen in neobhodno potrebnost pa tudi popolno opravičenost naredb tega paragrafa.

Vsled tega govora nastala je med levičarji tolika zmešnjava, da niso vedeli, ali bi govoril še kedo ali nihče več. Vedno so se menjavali govorniki in da bi nekoliko prišli k zavesti, začel je po vsem nepripravljen

govoriti dr. Menger, za tem govoril je že pozne ure dr. Gregorec za predlog odsekov, omenjajoč posebno hrvatskih zadrug in ruskega mira.

V soboto pozne ure vršilo se je glasovanje po imenih in § 17 bil je sprejet s 164 glasovi proti 132.

Daljne razprave tega zakona dognale so se včeraj, danes ni seje, jutri pa se prične razprava novega vojnega zakona.

Cesarjev manifest, s katerim naroča grofu Taaffeju, cesarjevo zahvalo izreči vsim svojim narodom povodom 40letnega vladanja skazano ljubezen in udanost in pa za tolikoštevilna dobra dela milosrčnosti, prijavimo na koncu današnega lista. Ta zahvala je podpisana v gradu Miramare poleg Trsta dne 2. decembra.

— Češka dežela in ves češki narod praznuje dne 10. decembra velik narodni praznik 70 letnico svojega vodja in prvoboritelja, naj zasluženejšega domoljuba dr. Fr. Lad. Riegerja. Z vsih krajev Češke, z vsih krajev, kjer prebivajo Čehi, pa tudi s krajev kjer bivajo Slovenci, dohajajo poročila o pripravah za dostojno čestitanje in pripravljajo tudi častna darila za ljubljnega slavljenca naroda, ki mu je pri tolikih zaprekah z krepko roko vodil krmilo do lepih vspehov. Dr. Rieger premožen grajčak žrtvoval je večino velikega svojega premoženja za svoj narod. Zato se mu pa narod sedaj tudi prav po tej poti kaže hvaležnega s tem, da zbira zanj pomenljivo narodno darilo. Časniki trdijo, da je za to darilo nabranih že 70.000 gld., s katerimi se gmotno stanje vodje naroda zopot popolnoma vred. — Nam Slovencem je bil in je dr. Rieger vedno zvest in krepak podpornik in za to se bomo tudi Slovenci združevali z brati Čehi v klcu: Bog še mnogo let ohrani zdravega velezasluženega vodjo češkega naroda dr. Riegerja.

Ljubi grof Taaffe!

Bila je želja Moja, da bi štirideseta obletnica nastopa Mojega vladanja minila brez javne svečanostjo da bi se iz tega povoda opustile vse blesteče slovesnosti in vse s potroški združene naprave, in da bi se nam sto takšnega razodevanja udanosti zvestih Mojih narodov mogel razveseljovati o delih ljubezni do bližnjega, o podpori ubogih in pomoči potrebnih.

Izraz Moje želje je zadostil, da je provzročil skoro nepregledno vrsto najrazličnejših dobrodelnih dejanj, ljudomilih ustanov in patriotskih odmemb, ki so Mojemu srcu najprijetnejši dokaz očitne udanosti in zvestobe in vsled katerih bode spominski dan nastopa Mojega vladanja izvor bogatih, še v najdaljnjo prihodnost osrečujočih blagih naprav.

Za to Meni znova izkazano ljubezen in zvestobo Mojih narodov, katere vse Jaz ljubim z jednako ljubeznijo, izrekam deželnim, okrajnim in občinskim zastopom, kakor tudi udeležnim korporacijam, zavodom, društvom in posameznim osebam, vsem skupaj in vsakemu posebej, iz globoko ginenega srca Svojo cesarsko zahvalo.

Pri tem se, ponavlja izrazujoč najpopolnejše priznanje, spominjam ónih blestečih razstav, ki so Me kazoč mogočni napredek znanosti in umetnosti, obrtne pridnosti in zemljedelstva v Avstriji za štiridesetletne dōbe Mojega vladanja, napolnile z veselim ponosom.

Naročam Vam, to javno dati na znanje.

V MIRAMARU dne 2. decembra 1888.

Franc Jožef s. r.